

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Miejsce na naklejkę.

Sprawdź, czy kod na naklejce to
E-100.

Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA POLSKIEGO**

1

**POZIOM PODSTAWOWY
TEST**

DATA: **24 sierpnia 2021 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS PRACY: **170 minut** (łącznie na napisanie testu i wypracowania)

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA ZA TEST: **20**

**WYPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia zdającego do:

dostosowania
zasad oceniania.

Instrukcja dla zdającego

1. Upewnij się, że otrzymałaś/otrzymałeś dwa arkusze egzaminacyjne, oznaczone **1** i **2** – jeden z testem, drugi z wypracowaniem.
2. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny z testem zawiera 9 stron (zadania 1–13). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Możesz korzystać ze słownika ortograficznego i słownika poprawnej polszczyzny.
8. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
9. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

EPOP-P1-**100**-2108

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów** i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Tekst do zadań 1.–7.

Kwiryna Handke
Socjologia języka¹

Swoisty charakter egzystencji rodzinnej – jej hermetyczność i prywatność, bliskość i swojskość, czyli ustabilizowany rytm codzienności i odświętności oraz wspólnota odczuwania tego, co na zewnątrz – czynią z tej wewnętrznej przestrzeni sprzyjające miejsce do przekazywania doświadczeń i tajemnic poprzednich pokoleń, a także podstawowej wiedzy o świecie.

W edukacji domowej ważne miejsce zajmuje historia: i ta ogólniejsza, dotycząca kraju, regionu i świata, i ta dotycząca najbliższych, w tym genealogia, ważne fakty i wydarzenia, sylwetki i dokonania członków rodziny. W licznych polskich domach stosunkowo wiele miejsca zajmowały zawsze dzieje wydarzeń patriotycznych, a w przekazach niemal wszystkich rodzin ważną funkcję pełnią obyczaje świeckie i religijne, również lokalne zwyczaje. I wreszcie – umiejętności praktyczne, w obrębie których rozdział ról życiowych według płci i wieku członków rodziny był od dawna ustalony, a zatem i wiedza z poszczególnych dziedzin życia domu i rodziny przekazywana była głównie w „wyspecjalizowanych” kręgach zainteresowań i obowiązków.

Rola wspólnot rodzinnych w przekazywaniu tradycji, także językowej, wiąże się w dużej mierze z sytuacją zewnętrzną. Oddziaływanie rodziny na poszczególnych jej członków jest tym większe, im więcej czynników zewnętrznych sprzyja integracji tej wspólnoty. Jednym z takich czynników jest zagrożenie zewnętrzne (w Polsce okres zaborów). [...] I przeciwnie, brak wyraźnych oznak zewnętrznego zagrożenia sprzyjać może dezintegracji rodziny, na skutek czego język familijny traci swoją rolę czynnika więzi obronnej, nierzadko bywa wówczas osłabiany przez napływ elementów żargonowych, środowiskowych, a także rozmaitych wulgaryzmów i niepożądanych cech obcojęzycznych (taką sytuację obserwujemy w Polsce od końca XX w.). [...]

O trwałości języka familijnego jako zjawiska społecznego w największym stopniu decydują: stabilna pozycja rodziny (kręgu rodzinnego) oraz ciągłość tradycji.

Język familijny ma znamiona swoistego bilingwizmu² – w sensie gotowości do przechodzenia na wewnętrzny kod komunikacyjny z chwilą wejścia w rodzinną przestrzeń, w której nawet dorośli członkowie rodziny, prowadzący odrębną własną egzystencję poza domem rodzinnym, odtwarzają nawyki z dzieciństwa. I tak na przykład: osoby, które w komunikacji poza rodziną używają wyłącznie podstawowych i neutralnych form nazw stopni pokrewieństwa (*matka, ojciec, siostra, brat, ciocka, wuj* itd.), w kręgu rodzinnym przechodzą na używanie form zdrobniałych czy pieszczotliwych (*matulka, mateńka, matusia, tata, tatko, ojczulek, siostrzyczka, braciszek, cioteczka, wujaszek, wujcio* itd.), a niekiedy też form zgrubień, jeżeli były one przyjęte jako serdeczne w rodzinnym sposobie bycia (*brachu, jak się miewasz, byku?*). Ten rodzaj zachowań uzewnętrznia się nie tylko w języku, ale również w sposobie bycia. [...]

¹ Socjologia języka – dyscyplina naukowa zajmująca się społecznymi uwarunkowaniami rozwoju języka.

² Bilingwizm – dwujęzyczność.

Żeby zrozumieć w pełni język familijny jako zjawisko zajmujące ważną pozycję w przestrzeni społecznej, trzeba uzmysłwić sobie fenomen polskiego domu. Jego siła i znaczenie umacniały się przez wieki naszych dziejów, a trudny okres zaborów utrwalił w sposób szczególny – jako twierdzą narodową, zamkniętą przed zaborcą, a otwartą przed rodakami. [...]

Jak ta szczególność polskiego domu spełnia się w komunikacji rodzinnej? Już samo wspólne z najbliższymi doświadczanie [...] tradycji narodowej jest formą więzi, a wspólna percepcja rzeczywistości – formą tej komunikacji, boć przecież wspólne doświadczanie nie obywa się bez słów. Tradycyjny przekaz – realizujący się przez określone kręgi słownictwa oraz teksty związane z określonymi sytuacjami i wydarzeniami narodowymi i lokalnymi, takimi jak: pieśni, wiersze, gawędy, opowieści, kolędy, wspomnienia itp. – odgrywa wielką rolę w integracji rodziny.

Na podstawie: Kwiryna Handke, *Socjologia języka*, Warszawa 2008.

Zadanie 1. (0–2)

1.1. Na podstawie tekstu Kwiryny Handke wyjaśnij pojęcie *język familijny*.

.....

.....

1.2. Z tekstu Kwiryny Handke wypisz dwa czynniki, które decydują o trwałości języka familijnego jako zjawiska społecznego.

Czynnik 1.:

Czynnik 2.:

Zadanie 2. (0–1)

Na podstawie tekstu Kwiryny Handke wyjaśnij, w jaki sposób uwarunkowania zewnętrzne oddziałują na rodzinę i język familijny.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Kwiryny Handke. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Domownicy posługują się odmiennym kodem komunikacyjnym w rodzinie i poza nią.	P	F
2.	Stosowanie zgrubień w języku familijnym dezintegruje rodzinę i ją osłabia.	P	F
3.	Przenikanie do języka familijnego cech obcojęzycznych jest zjawiskiem negatywnym.	P	F

Zadanie 4. (0–1)

Wyjaśnij, czemu służy zastosowanie w tekście Kwiryny Handke nazw stopni pokrewieństwa w różnych formach stylistycznych (neutralnej i zdrobniającej).

.....

.....

.....

Zadanie 5. (0–2)

Spośród podanych określeń A–F wybierz i zaznacz te, które charakteryzują język tekstu Kwiryny Handke.

- A. terminologia naukowa
- B. słownictwo oceniające
- C. stosowanie wykrzyknień
- D. zdania rozbudowane składniowo
- E. czasowniki w 1. osobie liczby pojedynczej
- F. wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania

Zadanie 6. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Pierwsze zdanie w ostatnim akapicie tekstu Kwiryny Handke służy w tekście

- A. podkreśleniu punktu widzenia nadawcy.
- B. zwróceniu uwagi odbiorcy na istotny aspekt zagadnienia.
- C. ujawnieniu stosunku emocjonalnego nadawcy do odbiorcy.
- D. podważeniu wniosków wypływających z wcześniejszych rozważań.

Zadanie 7. (0–3)

Napisz streszczenie tekstu Kwiryny Handke *Socjologia języka*, liczące 40–60 wyrazów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tekst do zadań 8.–13.

Ewa Nawrocka

[Duchowe państwo Polaków]

Od przeszło dwóch stuleci wolność jest dla Polaków czymś więcej niż ideą filozoficzną czy literacką, jest fundamentalnym problemem życia jednostkowego i zbiorowego.

Romantyczne „oderwanie od rzeczywistości”, tak charakterystyczne dla romantyzmu niemieckiego czy francuskiego, krytykowane tam i ośmieszane, w Polsce było siłą napędzającą rewolucyjny czyn. Bo rzeczywistością dla Polaków wieku XIX była niewola, a tej nie mogli i nie chcieli zaakceptować. Romantyczne „oderwanie od rzeczywistości” oznacza w kulturze polskiej właśnie oderwanie od niewoli, przekreślenie jej wysiłkiem duchowym, wyobrażenie sobie życia w wolności wbrew faktom historii i wbrew realiom codzienności. Polacy dokonali w wieku XIX prawdziwego cudu: udowodnili sobie i światu, że naród pozbawiony swego państwa nie umiera, lecz żyje. Przekonali siebie i świat, że można w sferze idei i wyobraźni poetyckiej zbudować „państwo duchowe”, w którym naród poczuje się wolny i „rozpozna się w jestestwie swoim”, zyska wiedzę o sobie samym, nie utraci pamięci swoich dziejów i poczucia tożsamości narodowej.

Duchowe państwo Polaków stworzyła w wieku XIX literatura romantyczna, dzięki niej naród ocalał. Dlatego literatura odgrywa w dziejach Polski pierwszorzędną rolę. Romantyzm polski, jak żaden inny, wierzył w pierwszeństwo i przewodnictwo literatury w stosunku do rzeczywistości. Ta wiara stanowi fundamentalną zasadę kultury polskiej do dziś. Cyprian Kamil Norwid tak charakteryzował fenomen wieku XIX: oto „człowiek słowa” objawił się jako stwórca „rzeczy dziejących się”. Literatura romantyczna kreuje rzeczywistość „lepszą” od tej, która jest; przekształca cielesną przestrzeń niewoli w duchową przestrzeń wolności. Romantyzm polski [...] postuluje dążenie do przemiany form życia społecznego i politycznego, do kształtowania rzeczywistości według marzenia i ideału. [...]

Jasność i precyzja myśli, doniosłość idei zostaje wzmocniona słowem ekspresyjnym, namiętnym, gwałtownym. [Polacy] pozbawieni wolności, zmuszeni do życia w niewoli, buntują się, cierpią, walczą, nienawidzą wrogów, pragną zemsty i bezgranicznie kochają cierpiącą ojczyznę, jak dzieci matkę. Jest znamienne, że patriotyzm romantyczny zaciera granicę między sferą uczuć obywatelskich a sferą uczuć prywatnych, gdyż podkreśla uzależnienie życia jednostki od losów narodu i jej całkowite z nim zespolenie. Bohater dramatu Mickiewicza *Dziady*, poeta Gustaw-Konrad, przechodzi metamorfozę: z kochanka kobiety staje się kochankiem ojczyzny, utożsamia się z ojczyzną, mówiąc: „ja i ojczyzna to jedno!”. [...]

Romantyczne ocalenie ojczyzny to nadanie uczuciom do niej charakteru skrajnie osobistego, by nie była pojęciem abstrakcyjnym, czymś zewnętrznym wobec człowieka, wyrozumowanym, lecz by była czymś osobistym, intymnym, prywatnym, zwyczajnym i nieodzownym do życia. Uczuciowa tożsamość z Polską sprawia, że mówi się o niej jak o matce, kochance, jak o rodzinnym domu, w dodatku jak o kimś zagrożonym, słabym, bezbronny, wymagającym opieki, obrony, ratunku, a gdy już na to nie ma szansy, pozostaje zemsta za jej krzywdy. Są to emocje i czyny gwałtowne i taka musi być mowa.

Na podstawie: Ewa Nawrocka, *Problem wolności w polskim dramacie romantycznym*, [w:] *tejtze, Słowacki – wielki nieobecny*, Gdańsk 2018.

Zadanie 8. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Ewy Nawrockiej. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Ewa Nawrocka wskazuje na zależność między literaturą polskiego romantyzmu a dziewiętnastowieczną historią Polski.	P	F
2.	Z tekstu Ewy Nawrockiej wynika, że polska literatura romantyczna jest odzwierciedleniem silnych emocji Polaków.	P	F
3.	Ewa Nawrocka wyraża przekonanie, że w XIX w. naród polski zgadzał się na realia, w których przyszło mu żyć.	P	F

Zadanie 9. (0–1)

Uzupełnij poniższe zdanie. Zaznacz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Zgodnie z tekstem Ewy Nawrockiej duchowe państwo Polaków zbudowano na fundamencie wiary w prymat **A/B**, co oznaczało, że funkcjonowało ono w przestrzeni **C/D**.

- A. historii
B. literatury

- C. wyobrażonej
D. rzeczywistej

Zadanie 10. (0–1)

Na podstawie tekstu Ewy Nawrockiej wyjaśnij, na czym polega *romantyczne ocalenie ojczyzny*. Nie cytuj.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 11. (0–2)

Z akapitu 4. tekstu Ewy Nawrockiej wypisz porównanie i wyjaśnij jego sens.

Porównanie:

.....

Wyjaśnienie:

.....

Zadanie 12. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W wypowiedzeniu *Ta wiara stanowi fundamentalną zasadę kultury polskiej do dziś* podkreślony wyraz pełni funkcję

- A. podmiotu.
- B. przydawki.
- C. okolicznika.
- D. dopełnienia.

Zadanie 13. (0–3)

Przeczytaj poniższy fragment utworu literackiego.

Nazywam się Milijon – bo za miliony
 Kocham i cierpię katusze.
 Patrzę na ojczyznę biedną,
 Jak syn na ojca wplecionego w koło;
 Czuję całego cierpienia narodu,
 Jak matka czuje w łonie bole swego płodu.
 Cierpię, szaleję – a Ty mądrze i wesoło
 Zawsze rządzisz,
 Zawsze sądzisz,
 I mówią, że Ty nie błędzisz!

13.1. Podaj tytuł utworu, z którego pochodzi podany fragment, oraz imię bohatera wypowiadającego powyższe słowa.

Tytuł:

Bohater:

13.2. Z lektury, której fragment przytoczono powyżej, podaj przykład innego bohatera potwierdzającego swoim życiem zespolenie losów jednostki z losami narodu. Uzasadnij swój wybór. W odpowiedzi przywołaj sytuację z całego utworu ilustrującą twoją argumentację.

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

